

and the demands to its translation have been outlined. Having analyzed the Ukrainian translations of artistic works' titles, the conclusion has been reached that approaches towards title translation are the same as to a text: finding a full equivalent, variable correspondence or applying translation transformations. The last one appeared to be the most productive one. Full equivalents are often met among onomastic names and monosemantic lexemes while variable correspondences are connected with the meaning differentiation.

Key words: title of an artistic work, translation, full equivalent, variable correspondence, translation transformations

Стаття надійшла до редколегії
15.03.2013 р.

УДК [811.161.2+811.111]*255.4+929Шевчук

Ольга Крисало

Прояв мовної особистості Валерія Шевчука в оригіналі роману «Око Прірви» та перекладі англійською мовою

У статті зроблено спробу дослідити особливості прояву мовної особистості Валерія Шевчука в оригіналі та в перекладі на англійську мову його роману «Око Прірви». Мовна особистість автора аналізується з позицій використання в романі одиниць різних мовних рівнів, функціонування у творі індивідуально-авторських концептів, прагматичних інтенцій творця роману. Результати дослідження дають змогу стверджувати, що засоби вираження вербально-семантичного, когнітивного та прагматичного рівнів мовної особистості автора роману «Око Прірви», які були виявлені в перекладах роману англійською мовою, не повністю відповідають засобам вираження мовної особистості в оригіналі тексту.

Ключові слова: мовна особистість, переклад, лексико-семантичні одиниці, концепт, лінгвокультурологія.

Постановка наукової проблеми та її значення. Зміна наукової парадигми в мовознавстві, що сталася в останні десятиріччя двадцятого століття характеризується переходом від лінгвістики іманентної до лінгвістики антропологічної: фокус мовних проблем змістився вбік людини. Стійкий інтерес сучасної лінгвістики й перекладознавства до людського фактору в мові проявляється, зокрема, у звертанні до досліджень лінгвокультурних аспектів аналізу, інтерпретації й перекладу художніх текстів.

Однак подібні дослідження не можуть проводитися окремо, у відриві від сюжету, героїв та автора літературного твору. Адже самі по собі тексти не несуть ніякої цінності в плані культурологічного аналізу, тому що культура – це діяльність людини, отже, потрібно вивчати людину, як особистість, і через розуміння цієї особистості можна прийти до розуміння лінгвокультурних особливостей цілої нації. Саме тому в центрі уваги лінгвістів виявилися такі категорії, як мовна особистість і текстова особистість, тому що мова – це не тільки знакова система, пристосована до передачі повідомлень, але вона є компонентом свідомості людини і бере участь у творенні світу психіки й знання.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Вивчаючи мовну активність людини, ми робимо висновки про її внутрішній світ. Дослідженням мовної особистості займалися такі вчені, як Г. І. Богін, Т. Г. Винокур, В. І. Карасик, Ю. М. Караулов, В. А. Маслова, Н. М. Лавринова, В. П. Нерознак. Аналіз сучасних досліджень мовної особистості дає змогу стверджувати, що художній текст, як і будь-який інший текст, є для дослідника важливим джерелом інформації про індивідуальні властивості мовної особистості.

Актуальність цієї теми зумовлена зростаючим інтересом до перекладів художніх творів як носіїв інформації лінгвокультурного характеру та необхідністю вивчення перекладів на інші мови творів українських письменників. Предметом дослідження є лінгвокультурні трансформації мовної особистості українського письменника другої половини ХХ ст. Валерія Шевчука в оригіналі та в перекладі його роману «Око Прірви» на англійську мову. **Мета** нашої роботи – обґрунтувати теоретично та дослідити практично трансформації мовної особистості автора-прозаїка (Валерія

Шевчука) в перекладі його роману «Око Прірви» на англійську мову, розкрити зміст дослідження лінгвокультурних особливостей перекладу через вивчення мовної особистості автора художнього твору. У статті ми ставимо за завдання виявити основні способи вираження мовної особистості автора художнього прозаїчного твору, дослідити спільні риси та відмінності втілення мовної особистості автора в оригіналі художнього твору та перекладах на англійську мову, зробити зіставний лінгвокультурологічний аналіз оригіналу художнього твору та його перекладу на іноземну мову.

На обрії сучасної української літератури є дуже глибока, загадкова й ніби вросла своїм корінням у рідну землю, рідну історію, рідне слово постать – Валерій Шевчук. Це той випадок, коли справджується твердження етнопсихологів: геній глибоко національний. «Валерій Шевчук не лише письменник-наратор, він серйозний дослідник своєї нації, свого коріння в усіх його культурологічних вимірах. І читачеві лишається вибір: чи пасивно читати власне текст, чи шукати відповіді на присутньо-неприсутні авторові запитання, вести дослідження свого народу разом з автором-само-видцем – утверджуватися як національно свідомою особистістю» [1].

Роман «Око Прірви» вийшов друком 1996 року. Дія цього твору розгортається як детектив, хоч у ньому є очевидними риси іншої, незвичайної для сучасної літератури форми – життя святих. Роман «Око Прірви» вміло стилізований під приклади давньоруської агіографічної літератури XV ст., коли вона набуває свого розквіту. Головний герой твору – Михайло Василевич, «каліграф і рисувальник (той, що писав і малював спершу в селі Двірці в тамтешній обителі, а потім у Пересопниці Євангеліє, переклавши його на просту мову)» [2, с. 3], який подорожує в пошуках натхнення для продовження роботи над створенням Євангелія. Він розповідає про людей, яких зустрічає на своєму шляху, про дива, які бачить або про які чує, переказує розмови про сутність та значення віри в житті людини. Як Пересопницьке Євангеліє, так і Михайло Василевич – не вигадка письменника, а реальність. «Пересопницьке Євангеліє — визначна рукописна пам'ятка староукраїнської мови та мистецтва XVI ст. Один із перших українських перекладів канонічного тексту четвероєвангелія. Відомо, що над перекладом, переписуванням і оформленням Євангелія працювала одна особа. Це Михайло Василевич зі Сянока, що на Лемківщині. Крім нього, у записі до книги згадується ще архімандрит Пересопницького монастиря Григорій, щоправда його роль у створенні книги залишається нез'ясованою» [3]. Пересопницьке Євангеліє містить унікальний матеріал для вивчення історії української мови на всіх її рівнях та взаємодії народнорозмовних і книжних елементів в українській літературно-писемній мові XVI ст. У ній чітко проступають риси живої народної мови. Такою ж мовою описує свою подорож Михайло Василевич й в романі «Око Прірви». Ця особливість ведіння розповіді – характерна риса мовної особистості і головного героя роману, і самого автора, який його створив.

Ми підтримуємо точку зору більшості лінгвістів, які займаються проблемами мовної особистості, в тому, що мовна особистість автора художнього твору проявляється насамперед через мовну особистість персонажу твору. Таким чином, аналізуючи прояви мовної особистості Михайла Василевича, ми можемо зробити лінгвістичний аналіз і мовної особистості Валерія Шевчука. За основу аналізу ми беремо модель мовної особистості, запропоновану Ю. М. Карауловим, яка складається з трьох рівнів: лексико-семантичного, когнітивного та прагматичного [4].

Перший, лексико-семантичний, рівень мовної особистості автора характеризується активним використанням різних видів повторів: «Коли він це говорив, його очі палали, і я збагнув, що переконати його не зумію, отже, припинив балаканину, хоч і тут мав свої сумніви: розум буває гаданий і справжній, і не завжди людина може розібратися, де він фальшивий, а де справжній; розум, зрештою, може ховатись і в глупоті ... розум людський — тільки стежка, яка починає безконечний лабіринт доріг, які ніколи не кінчаються; розум — це погляд у безмежжя і жах перед ним, бо безмежжя збагнути годі, як і Бога, тож лабіринт доріг і безмежжя — це і є, я гадаю, Бог» [2, с. 10]; «**щокроку, щороку, щомісяця, щоднини і щохвилини...**» [2, 4]; «Павло ж **розум** розумних відкидав і вважав, що люди поморочені саме через **розум**, адже існує тільки один **розум** — **розум** віри, а це значить — безсумнівного служіння Богові. Свою думку я виповів Созонтові в одній із наших бесід, на що той висипав переді мною не менше цитат із Святого Письма в похвалу **розуму**, бо смисл і **розум** подає Господь, бо **розум** — це відділення від зла (Йов), і сам **розум** охороняє людину (Приповісті), і блаженна людина, яка знайшла **розум** (також Приповісті), бо Господь небеса утвердив **розумом**, і людина **розумна** — це та, яка вчиться. Господньому **розуму**, нахиливши пильно вухо. Бог, зрештою, закликав дурних навчитися **розуму** (знову Приповісті), заявивши, що він — це **розум** і

через те в нього сила, отожд людям треба ходити шляхом **розуму**, а не глупоти, та й людину недаремно похваляють, коли вона **розумна**. — «Набування премудрості, — сказав він, ще раз цитуючи Приповіді Соломонові, — як жеце ліпше від золота, набування ж **розуму** — як же це добріше від срібла». «**Розум** — джерело життя власникові його і на уста його прибавляє навчання» [2, с. 10]; «...все в ньому ставало чудове: **і** вигин стежки в траві, **і** тепла гама квітучих трав, **і** полиск плеса, **і** листяний убір дерев, **і** роса, **і** лінія гілки, **і** дивовижне сплетіння віток, **і** форма листка, **і** елегантні звивини стебел, **і** барви землі, неба, людського вбрання, **і** очі жінок, **і** їхні м'які, ніжні голоси, **і** поблиск в чоловічих очах, **і** краса людських чи тваринячих тіл...» [2, с. 5]. Говорячи про призначення повтору як стилістичного прийому, слід зауважити, що його найбільш звичайна функція — функція посилення. У цій функції повтор як стилістичний прийом найближче підходить до повторів як норми живої збудженої мови. Інша функція, яка досить часто реалізується повтором, — це функція наростання. Повторення слів сприяє більшій силі висловлювання, більшій напруженості оповідання. Ця функція схожа на першу функцію, але різниця полягає в тому, що наростання виражає поступовість збільшення сили емоцій. На наш погляд, фонетичні, морфологічні, лексичні та синтаксичні повтори в романі В. Шевчука «Око Прірви» виконують функцію підвищення емоційності висловлювання, притягання уваги читача до деяких висловлювань та понять тексту.

Однією з особливостей мовної особистості В. Шевчука на лексичному рівні є використання стилістичних прийомів контрасту (антитези, оксюморона та парадоксу), які характеризуються поєднанням у рамках певного контексту слів, словосполучень чи висловлювань, значення яких протилежні за змістом. Значення мовних засобів вираження мовленнєвих зворотів контрасту або є об'єктивно протилежними, або сприймаються як такі учасниками комунікативного акту. Розпізнання світоглядних та буттєвих протилежностей наскрізно пронизало роман Валерія Шевчука «Око Прірви».

Антитеза як стилістичний прийом, побудований на підкресленому протиставленні принаймні двох протилежних явищ, понять, думок, почуттів та образів, часто створюється на основі антонімічної пари, але використання антонімів не завжди обов'язкове, оскільки антитеза може формуватися і на основі зіставлення понять, не виражених антонімами: «**Я бачив юнака... і він мав вельми красне обличчя, як в янгола, але було воно жовтаве, як у мертвого**» [2, с. 65]. Особливість оксюморона як стилістичного прийому полягає в словосполученні контрастних, часом радикально протилежних за значенням слів, унаслідок чого утворюється нова смислова якість, несподіваний експресивний ефект. Наприклад, «**вже не юнак, мав тридцять років, але велика дитина** з наївними, здивованими й добрими очима, яка всім захоплювалася; коли чого не розуміла, мовчала» [2, с. 12]. Оксюморон часто виступає суто літературним прийомом, зворотом художнього мовлення. І хоча типовою мовною одиницею його вираження є словосполучення, його реалізація простежується і на рівні мегаконтексту. Так, словосполучення вже самої назви твору — «Око Прірви» / «Eye of the Abyss» — справляє враження поєднання несполучувального, оскільки непроглядна безодня наділяється ознаками всевидячого єства; водночас, такою назвою автор прагне привернути увагу читача до різнобічної, часом нелогічної, але й реальної філософії життя в цілому, мегаконтекстуально. Парадокс — це висловлювання, яке відмінне від загальноприйнятої думки і видається нелогічним, але має сенс. За стилізованою формою парадокс нагадує афоризм, але на відміну від нього, парадокс вражає несподіванкою, спричиненою тим, що традиційно визнане спростовується і навіть висміюється. Наприклад: «**Для придбання мудрості не треба розуму**» [2, с. 37]. Парадоксальні висловлювання, сюжет чи зміст у цілому незмінно привертають до себе увагу людей, а тому широко застосовуються в літературі. Аналогічно, Валерій Шевчук використовує цей прийом у своєму творі для того, щоб викликати глибокий інтерес читача і спонукати до вдумливих міркувань та всебічно зважених висновків, життєво важливих для кожної людини та суспільства, зокрема під впливом оригінально метафоричних протиставлень та порівнянь.

Наявність прийомів контрасту, таких як антитеза, оксюморон і парадокс, у романі «Око прірви» спонукає до критично проникливого світосприйняття й різнопланових філософських пошуків, більш глибокого осмислення життєвих теорій та релігії.

Другий, когнітивний рівень мовної особистості Валерія Шевчука, на наш погляд, слід починати аналізувати з характеристики домінуючого в романі авторського концепту — «Око Прірви». Для української мови це словосполучення не є сталим (про що свідчать словники української мови), а значення його складається зі значень двох заставляючих його слів: «око» і «прірва».

Словосполучення «Око Прірви» та його варіанти трапляються в тексті роману 100 разів, що саме по собі, як і використання в назві твору, говорить про значущість концепту і для роману, і для мовної особистості В. Шевчука. Про те свідчать і особливості написання цього словосполучення, обидві словоформи з великої літери – «Око Прірви». Але що означає «Око Прірви» в романі Валерія Шевчука? Чим його «прірва» відрізняється від лексеми «прірва», яка функціонує в українській мові? Та чи має його «око» щось спільне з «оком», яке ми використовуємо, коли розмовляємо українською?

Синонімами слова «прірва» в українській мові стають словоформа «провалля, безодня, урвище, круча, р. провал, д. відхлань, як ім. з. пропасна; (між А та Б) розбіжність, незгода, неподоланна суперечність, китайська стіна; (на воді) чорторий; (греблі) вирва; (космічна) чорна діра; ВУЛ. пелька; (хто) Ф. ненажера» [5]. У Валерія Шевчука синонімами словосполучення «око прірви» виступають «жахне видиво», «приціл», «лук зі стрілою», «місяць серед ночі», «сонце серед дня», «вистежувач», «павук», «Смерть», «серце», «звір чи тварина», «болото». Антонімами «ока прірви» в тексті роману виступають «ранок», «початок дня», «проміння». Аналіз уживання словосполучення «око прірви» дає змогу зробити висновок, що ця істота – жива, тому що її дії передані дієсловами, які вживаються з живими іменниками: «брати у приціл», «приходить у сни», «розривати», «розкидати», «дивитися», «навідуватися», «заплющуватися», «засинати», «полишати», «являтися», «переслідувати», «пожирати», «взяти», «дивитися», «забирати», «ковтати», «вдихати», «запаморочувати», «неволити», «манити», «тягнути», «супроводжувати», «поїдати». Тобто для Валерія Шевчука «Око Прірви» – це темна сила, яка переслідує людей зі слабкою волею, отруєє їхнє життя, затягує їх у прірву, лишає їх життя. Цей концепт привносить у роман елементи містики та є невід’ємною характеристикою мовної особистості автора твору.

Аналізуючи прагматичний рівень мовної особистості Валерія Шевчука, вираженої в романі «Око Прірви», слід виділити найважливіші мотиви створення цього тексту й описати можливі «точки впливу» на читача. Як ми вже казали, головний герой роману «Око Прірви» – реальна особа, яка створила Пересопницьке Євангеліє — перлину української культури та визначне творіння з позицій православного християнства. Привернути увагу широкого кола читачів до пам’ятки української культури та духовності і є, на наш погляд, одним із найважливіших інтенцій автора роману.

Аналіз перекладу роману англійською мовою («Eye of the Abyss», виконаний О. Рудакевич) дає можливість зробити висновок про те, що не всі стилістичні фігури вдається зберегти в перекладі, і передусім через суто мовні відмінності. Так, фонетичні повтори, на які багатий оригінальний текст роману, не вдається зберегти при перекладі роману англійською мовою. Через мовні відмінності деякі морфологічні повтори в перекладі стають повторами лексичними, але це не змінює функції цього стилістичного засобу: «*She lies in wait every year: every year, every month, every day, every minute, to transmute us into ashes, and our deeds as well, as she bridges the span between existence and immortality*» [6, с. 6]; «*And this eternity was not nonexistence, but existence. And I questioned the timelessness of nonexistence, because when you believe that that which is not is eternal, then the value of that immortality is conditional. At the same time, the timelessness of beauty was visible, visibly perceived and visibly understood*» [6, с. 11]. Інколи текст перекладу роману не так насичений повторами, як оригінал. Наприклад, замість лексеми «розум», яку використовує автор роману, перекладач використовує низку її синонімів, тим самим намагаючись розрізнити відтінки значення: «*And here is where I believe he sinned before God: believing that man's intellect is a part of the great mind of God, and if so, then it is perfect, even though in Scriptures it is written not to lean on one's own understanding (Proverbs). Pavlo, on the other hand, rejected the intellect of the intelligent, and instead believed that man is confounded precisely through reason; for there is but one understanding—the understanding by virtue of faith, which means unquestionable servitude to God. I expressed my thought to Sozont in one of our conversations, to which he poured forth not a few quotations from Scriptures in defense of reason; that is, that thought and reason are divined from God, that understanding keeps us from evil (Job), and knowledge shields man (Proverbs), and blessed is he who has found understanding (also Proverbs), because through understanding the Lord established the heavens, and a reasonable man is one who learns from the Lord, inclining an ear to His teaching. After all, the Lord challenged fools to learn (again, Proverbs), claiming that by way of reason God is powerful*» [6, с. 17].

Як ми зазначили раніше, мовна особистість Валерія Шевчука як творця роману «Око Прірви» на лексико-семантичному рівні характеризується використанням стилістичних прийомів контрасту, зокрема антитези, оксюморона та парадоксу. Загалом слід зауважити, що перекладач намагається зберегти авторську стилістичну забарвленість: «Я бачив юнака... і він мав вельми красне обличчя, як

в янгола, але було воно жовтаве, як у мертвого» [5, с. 65]. – «I saw the youth... His face was quite handsome, angel-like, the skin waxen, as if dead» [6, с. 67];

«Для придбання мудрості не треба розуму [5, с. 37]. – «One does not need reason to find wisdom» [6, с. 40]. Наявність прийомів контрасту, таких як антитеза, оксюморон і парадокс, у романі «Око Прірви» спонукає до критично проникливого світосприйняття й різнопланових філософських пошуків, більш глибокого осмислення життєвих теорій та релігії. Що ж до поняття перекладацької еквівалентності, яку розуміємо як структурно й функціонально виражене збереження змістовної, смислової, семантичної, стилістичної і комунікативної інформації оригіналу в перекладі, то спостерігаємо відносно повне збереження смислу й стилістики досліджуваних прийомів, але відзначаємо певні лексико-граматичні розбіжності, засновані на використанні перекладацьких трансформацій.

Щодо функціонування концепту «Око Прірви» в англійському варіанті роману, то тут ми фіксуємо відмінності. Так, саме словосполучення трапляється значно рідше – лише 56 разів. Словникове значення лексем «eye» та «abyss» не відрізняється суттєво від значення лексем «око» та «прірва» в українській мові. Мало змінено і набір синонімів та антонімів, які вживаються в оригіналі роману. Таким чином, можемо сказати, що функціонування авторського концепту «око прірви» в перекладі роману незначною мірою відрізняється від функціонування в його оригіналі.

Але трансформацій набуває третій рівень мовної особистості роману «Око Прірви» – прагматичний. Насамперед тому, що жанр, у якому написаний твір, більш характерний для слов'янської культури, ніж для англосаксонської. І це, без сумніву, зразу змінює прагматичну націленість твору.

Висновки. Результати нашого дослідження дають змогу зробити висновок, що способи вираження вербально-семантичного, когнітивного та прагматичного рівнів мовної особистості автора роману «Око Прірви», які були виявлені в перекладах роману англійською мовою, не повністю відповідають способам вираження мовної особистості в оригіналі тексту.

Зіставляючи оригінальний текст роману Валерія Шевчука «Око Прірви» та його переклад англійською мовою, можна стверджувати, що перекладач завжди вносить у твір, який перекладає, частину свого світобачення і світосприйняття; англійський переклад роману є комунікативно-мовленнєвим феноменом, який містить, разом з універсально-мовною, відмінну від наявної в оригіналі твору інформацію лінгвокультурного характеру.

Перспективи подальшого дослідження. Одним із перспективних напрямів досліджень мовної особистості автора художнього твору є аналіз кореляції в його творах концептів, типових для національної мовної картини світу, та індивідуально-авторських концептів.

Джерела та література

1. Самсонюк І. Ф. Творчий доробок Валерія Шевчука на межі тисячоліть [Електронний ресурс] / І. Ф. Самсонюк. – Режим доступу : <http://intkonf.org>.
2. Шевчук В. Око Прірви : роман / Валерій Шевчук. – К. : Укр. письменник, 1996. – 196 с.
3. Дубровіна Л. А. Археологічний та кодологічний опис Пересопницького Євангелія [Електронний ресурс] / Дубровіна Л. А., Гнатенко Л. А. – Режим доступу : <http://www.archives.gov.ua>.
4. Караулов Ю. Н. Русский язык и языковая личность / Ю. Н. Караулов. – М. : Наука, 1987. – 263 с.
5. Караванський С. Практичний словник синонімів української мови / С. Караванський. – Львів : БаК, 2012. – 536 с.
6. Shevchuk V. Eye of the Abyss [Electronic resource] / Valerii Shevchuk ; transl. by Olha Rudakevych ; [part 1]. // Ukrainian Literature : A Journal of Translations. – Vol. 1. – Aug. 24, 2004. – P. 9–86. – Mode of access: http://www.shevchenko.org/Ukr_Lit/Vol01/index.html.

Крысало О. Проявление языковой личности Валерия Шевчука в оригинале романа «Глаз Пропasti» и переводе на английский язык. В статье сделана попытка проанализировать особенности проявления языковой личности Валерия Шевчука в оригинале и переводе на английский язык его романа «Глаз Пропasti». Языковая личность рассматривается с позиций использования в романе единиц разных языковых уровней, функционирования в произведении индивидуально-авторских концептов, прагматических интенций создателя романа. Результаты исследования позволяют утверждать, что способы выражения вербально-семантического, когнитивного и прагматического уровней языковой личности автора романа «Глаз Пропasti», выявленные в переводе романа на английский язык, не полностью соответствуют способам выражения языковой личности автора в оригинале романа.

Ключевые слова: языковая личность, перевод, лексико-семантические единицы, концепт, лингвокультурология.

Kryśalo O. V. Linguistic Personality of Valery Shevchuk in the Original Variant of His Novel «Eye of the Abyss» and its Translation into English. The article presents an attempt to analyze the peculiarities of appearing of Valery Shevchuk's linguistic personality in the original variant of his novel «Eye of the Abyss» and the translation of the novel into English. The linguistic personality is considered from the points of language units of different levels used in the novel, individual concepts functioning in this literature work, pragmatic intentions of the author. The results of the research proved that the ways the verbal-semantic, cognitive and pragmatic levels of linguistic personality of the author of the novel «Eye of the Abyss» are expressed in the translation of the novel into English are different from the ways the author's linguistic personality is expressed in the original variant of the novel.

Key words: linguistic personality, translation, lexical-semantic units, concepts, linguistic culturology.

Стаття надійшла до редколегії
21.03.2013 р.

УДК 811.111'253

Анастасія Кулікова

Стратегії відтворення специфіки сучасної американської культури при аудіовізуальному перекладі

У статті висвітлено проблему аудіовізуального перекладу, яка в Україні розроблена слабо, зокрема виявлено стратегії адаптації національно-специфічних одиниць, що відображають особливості культури американського народу. Розглянуто чинники, які впливають на вибір стратегій перекладу аудіовізуальної продукції. Охарактеризовано проблему визначення стратегій перекладу національно-специфічних одиниць на основі аналізу й систематизації досліджень зарубіжних науковців. Виявлено основні стратегії адаптації американських реалій до адекватного сприйняття українською аудиторією. Встановлено випадки, коли переклад національно маркованої лексики є неможливим або некоректним.

Ключові слова: адаптація, аудіовізуальний переклад (АВП), аудіовізуальний текст, еквівалент, закадровий переклад, калькування, реалія, субтитрування.

Постановка наукової проблеми та її значення. Мова – це відображення культури того чи іншого народу. Аудіовізуальний текст пропонує культурну репрезентацію світу як через мову, так і через зображення. Загально визнано, що перекладач є сполучною ланкою між лінгвістичною та культурною системами й потребує не лише білінгвальних навичок, а й бікультурного бачення. Тому надзвичайно важливим й актуальним для сучасного перекладознавства є наукове обґрунтування проблеми відтворення національно-специфічних елементів мови оригіналу мовою перекладу в аудіовізуальній продукції. Адже саме ця продукція є джерелом більшості текстових ремінісценцій (цитат, алюзій, згадувань тощо), які функціонують у повсякденній комунікації й найбільше впливають на формування масового сприйняття інших народів та їхньої культури в сучасному світі.

Слід зазначити, що проблему перекладу національно-специфічних лексичних одиниць на прикладі різних пар мов досліджувало багато російських й вітчизняних науковців, зокрема А. С. Бархударов, В. С. Виноградов, С. Влахов, С. Флорин та ін. Що стосується безпосередньо перенесення культурно значимої інформації при аудіовізуальному перекладі, то ця тема розроблена недостатньо. В основному вона представлена в роботах таких зарубіжних дослідників, як І. Гамб'є (Y. Gambier), Х. Діас Сінтас (J. Diaz Cintas), Ф. Карамитроглоу (F. Karamitroglou), З. Петі (Z. Pettit), П. Райх (P. Reich) та ін. Проблема відтворення американської культурної специфіки в аудіовізуальних творах українською раніше взагалі не розглядалася.

Мета статті – виявлення характерних для аудіовізуального перекладу стратегій адаптації національно-специфічних одиниць, які відображають особливості культури американського народу.

Для реалізації мети поставлено такі завдання: 1) розглянути чинники, які впливають на вибір стратегій перекладу аудіовізуальної продукції; 2) на основі аналізу й систематизації досліджень зарубіжних науковців охарактеризувати проблему визначення стратегій перекладу національно-